

3135

۵۰
۱
۹۲
۱۰۰

تغزیرات منصور

تالیف:

دکتر سید محمد عریضه

انتشارات حقوق امروز

۱۳۹۸

سرشناسه: قریشی، سیدمجتبی، ۱۳۳۹ **Ghoreishi, Seyed Mojtaba**

عنوان و نام پدیدآور: تعزیرات منصوص / تالیف سیدمجتبی قریشی؛ ویراستار علی نصرتی سیاهمزیگی

مشخصات نشر: قم: حقوق امروز، ۱۳۹۸

مشخصات ظاهری: ۹۷ ص.

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: تعزیرات (فقه)

موضوع: **(Ta'zir punishment (Islamic law**

موضوع: حقوق جزا -- ایران

موضوع: **Criminal law -- Iran**

رده بندی کنگره: BP۱۹۵/۶

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۷۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۱۳۳۴۰

تعزیرات منصوص

تألیف: دکتر سیدمجتبی قریشی

سر ویراستار: دکتر علی نصرتی سیاهمزیگی

طرح جلد و صفحه آرای: یوسف نجفی فرد

چاپ و صحافی: واصف

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

تیراژ: ۵۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۷-۱۳-۲

قیمت: ۳۰ هزار تومان

انتشارات حقوق امروز

قم. خیابان ۱۹ دی، پ ۷۰۵

دفتر فروش: کرج. بلوار ملاصدرا. نبش چهارراه نبوت. ساختمان هیراد واحد ۲۰۱

تلفن: ۰۲۶۳۲۵۵۸۹۵۱ - ۲. نمابر: ۰۲۶۳۲۵۵۸۹۶۰

www.todaylaw.ir Email: todaylaw91@yahoo.com & gmail.com

«همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است»

هرگونه نقل مطلب تحت هر عنوان صرفاً در چهارچوب ماده ۷ قانون حمایت از حقوق مولفین و مصنفین که مقرر می‌دارد: «نقل از اثرهایی که انتشار یافته است و... به مقاصد ادبی، علمی، فنی و آموزشی و تربیتی به صورت انتقاد و تقریظ یا ذکر ماخذ در حدود متعارف مجاز است.» مجاز می‌باشد.

فهرست اجمالی

مقدمه

فصل اول: کلیات مفاهیم تعزیریه موضوع و اقسام و جایگاه آن در فقه

فصل دوم: جرائم علیه اشخاص و اطفال با موضوعات تعزیری آن در فقه و قانون

فصل سوم: جرائم مالی دارای مجازات تعزیری در فقه و قانون

فصل چهارم: جرائم منافی عفت و مصادیق دارای مجازات تعزیری در فقه و قانون

فصل پنجم: تعزیرات در جرائم توهین و فحاشی و افعال آن از منظر فقه و قانون

فصل ششم: مجازات تعزیری در موضوعات مختلف باب قصاص

فصل هفتم: مجازات‌های تعزیری در جرائم گوناگون با موضوعات مختلف

توضیح: در جملات عربی حرف [ة] به صورت [ه] تایپ شده است.

فهرست مطالب

مقدمه	۱۰
-------------	----

فصل اول - کلیات

۱. بیان موضوع	۱۷
۱.۱. تعزیر در لغت	۱۷
۱.۱.۱. تعزیر و تأدیب	۱۷
۱.۳.۱. تعزیر در فقه	۱۸
۱.۴.۱. تعزیر در قانون	۱۹
۲. موضوع تعزیر در فقه	۲۰
۲.۱. تمایز موضوعات در فقه و قانون	۲۰
۳. مقایسه تعزیر در فقه	۲۰
۴. اقسام تعزیرات	۲۱
۱.۴.۱. تعزیرات منصوص در فقه	۲۲
۲.۴.۲. تعزیرات منصوص و غیرمنصوص در قانون مجازات اسلامی	۴۰
۳.۴.۳. جرائم دارای تعزیر منصوص در قوانین موضوعه	۴۳
نتیجه بحث	۵۰
۴.۴.۴. تعزیرات منصوص و غیرمنصوص در فقه و قانون	۵۲
۵. تعزیر، مجازات اصلی یا تبعی؟	۵۶
۶. جایگاه موضوع در فقه اسلام	۵۶

فصل دوم - جرائم علیه اشخاص و اطفال

آدمربایی - فروش انسان	۵۹
۱. تبیین حکم فقهی	۵۹
۲. دلیل فقهی حکم	۶۰
۳. مجازات قانونی آدمربایی	۶۱
۴. دزدیدن طفل	۶۱
۵. خوراندن بنگ (مواد مخدر) یا داروی خواب آور	۶۲
تبیین موضوع	۶۲
۱.۵. تبیین حکم فقهی	۶۲
۲.۵. دلیل فقهی حکم	۶۳
۳.۵. مجازات قانونی	۶۳
نتیجه بحث	۶۵

فصل سوم - جرائم مالی

۶۹	روش‌های مجرمانه تحصیل مال
۶۹	۱. کلاهبرداری، اختلاس، جیب‌بری و کیف‌قاپی
۶۹	تبیین موضوع
۷۰	۱،۱. تبیین حکم فقهی
۷۱	۲،۱. مجازات قانونی مُسْتَلَب
۷۱	۳،۱. ردّ ربا و رایانه‌ای
۷۱	۴،۱. مجازات قانونی مُخْتَلَس
۷۲	موارد اشتراک و افتراق فقه و قانون
۷۳	۵،۱. اختلاس نظامیان
۷۴	۶،۱. مجازات قانونی کلاهبرداری
۷۵	۷،۱. کلاهبرداری رایانه‌ای
۷۵	۸،۱. موضوعات در حکم کلاهبرداری
۷۸	۹،۱. دلیل روایی تعزیر در جرائم مالی (کلاهبرداری-اختلاس-ربودن مال)
۷۸	۲. سرقت‌های تعزیری
۷۸	۱،۲. حکم فقهی سرقت کردن طفل و مجنون
۷۹	۲،۲. حکم قانونی تعزیر در سرقت اطفال و مجنّین
۸۴	۳،۲. دلیل روایی تعزیر در سرقت طفل و نحوه تأدیب او
۸۵	۴،۲. دلیل روایی تعزیر در سرقت مجنون
۸۶	۳. فروش مسکرات و حکم آن در فقه
۸۷	۱،۳. مشروبات الکلی و حکم آن در قانون
۹۲	۴. ترک انفاق (تبیین موضوع)
۹۳	۱،۴. ترک انفاق در فقه
۹۴	۲،۴. ترک انفاق در قانون
۹۴	۵. رباخواری (تبیین موضوع)
۹۵	۱،۵. رباخواری و حکم آن در فقه
۹۶	۲،۵. رباخواری در قانون
۹۷	نتیجه بحث

فصل چهارم - جرائم منافی عفت

۱۰۱	تبیین موضوع
۱۰۱	دسته اول: جرائم مشترک مرد و زن (مذکر و مؤنث)
۱۰۱	۱. زنا

الف. ادله اثبات و تأثیر آن در میزان مجازات	۱۰۳
ب. تأثیر ادله اثبات در میزان مجازات و تحلیل آن	۱۰۵
۱.۱. زنای موجب تعزیر از دیدگاه فقه اسلام	۱۰۶
۲.۱. دلیل تعزیر	۱۰۷
۳.۱. مصادیق مختلف زنای موجب تعزیر در فقه	۱۰۷
۱.۳.۱. زنا در زمان‌های شریف یا مکان‌های مقدس	۱۰۷
۲.۳.۱. دلیل روایی تعزیر در زنا علاوه بر حد	۱۰۸
۳.۳.۱. نزدیکی با جسد مرده و تعزیر زانی	۱۰۸
۴.۳.۱. دلیل روایی تعزیر زانی با جسد مرده	۱۰۹
۴.۱. زنای موجب تعزیر در قانون	۱۰۹
نتیجه بحث	۱۱۰
۲. قوادی، (تین موضوع)	۱۱۰
ابعاد موضوع	۱۱۱
۱.۲. حکم قوادی در فقه	۱۱۲
۲.۲. قوادی موجب تعزیر از منظر فقه	۱۱۳
۳.۲. تعزیر قوادی از منظر قانون	۱۱۴
۳. تظاهر به عمل حرام منافی عفت	۱۱۵
۱.۳. حکم تظاهر به عمل حرام منافی عفت در فقه اسلام	۱۱۵
۲.۳. مجازات قانونی جرم	۱۱۵
۴. نزدیکی با دختر قبل از نه سالگی	۱۱۶
۵. ازدواج با کنیز علی‌رغم داشتن همسر آزاد	۱۱۶
۶. سه عمل موجب تعزیر	۱۱۶
۱.۶. خودارضایی (استمنا) و تعزیر آن	۱۱۷
۲.۶. دلیل روایی تعزیر در استمنا	۱۱۷
۷. برقراری رابطه نامشروع	۱۱۸
۱.۷. حکم فقهی روابط نامشروع	۱۱۸
۲.۷. حکم قانونی برقراری روابط نامشروع	۱۱۹
دسته دوم: جرائم جنسی افراد مذکر	۱۲۰
۱. لواط	۱۲۰
۲.۱. لواط موجب تعزیر از دیدگاه فقه اسلام	۱۲۲
۳.۱. دلیل روایی (نص) تعزیر در اقرار	۱۲۳
۴.۱. مصادیق مختلف لواط موجب تعزیر در فقه	۱۲۳

۱۲۴	۵،۱. دلیل روایی تأدیب کودک و دیوانه در جرائم جنسی
۱۲۵	۶،۱. لواط موجب تعزیر در قانون
۱۲۷	نتیجۀ بحث
۱۲۷	۲. همجنس‌گرایی انسان مذکر
۱۲۷	۱،۲. حکم فقهی همجنس‌گرایی دو مذکر
۱۲۸	۲،۲. دلیل روایی (نص) موضوع
۱۲۹	۳،۱. حکم همجنس‌گرایی دو مذکر در قانون
۱۳۰	دسته سوم: جرائم جنسی افراد مؤنث
۱۳۰	۱. مساحقه (تبیین موضوع)
۱۳۱	۱،۱. مجازات تعزیری در مساحقه از دیدگاه فقه
۱۳۲	۲،۱. مجازات تعزیری در مساحقه از دیدگاه قانون
۱۳۲	۳،۱. همجنس‌گرایی انسان مؤنث
۱۳۲	۴،۱. حکم فقهی همجنس‌گرایی دو مؤنث
۱۳۳	۵،۱. دلیل روایی (نص) موضوع
۱۳۴	۶،۱. همجنس‌گرایی دو مؤنث در قانون
۱۳۴	۲. تظاهر به بی‌حجابی در انظار عمومی از نظر فقهی
۱۳۴	۱،۲. دلیل روایی (نص) تعزیر مرتکب محرمات
۱۳۵	۲،۲. تظاهر به بی‌حجابی در انظار عمومی از نظر قانونی
۱۳۶	نتیجۀ بحث

فصل پنجم - تعزیرات در جرائم توهین و فحاشی و امثال آن

۱۳۹	قذف
۱۳۹	۱. قذف موجب تعزیر از نظر فقهی
۱۴۰	۱،۱. قذف منسوبان غیرمسلمان یک مسلمان
۱۴۱	۲،۱. قذف منسوبان مخاطب
۱۴۱	۳،۱. قذف پدر یا جد پدری نسبت به فرزند یا نوه
۱۴۲	۴،۱. قذف متقابل
۱۴۲	۵،۱. قذف افراد فاقد شرایط وجوب حدّ قذف
۱۴۲	۶،۱. تکرار قذف پس از اجرای حدّ
۱۴۲	۷،۱. قذف صبی و مجنون
۱۴۳	۸،۱. قذف گروهی
۱۴۳	۹،۱. دلیل حرمت قذف از کتاب و سنت
۱۴۴	۱۰،۱. دلیل روایی (نص) قذف منسوبان غیرمسلمان یک فرد مسلمان

۱۴۴	۱۱،۱. دلیل روایی قذف منسوبان مخاطب
۱۴۴	۱۲،۱. دلیل روایی قذف پدر یا جد پدری نسبت به فرزند یا نوه
۱۴۵	۱۳،۱. دلیل روایی (نص) نسبت دادن کار زشت به دیگران
۱۴۵	۱۴،۱. دلیل روایی قذف متقابل
۱۴۶	۱۵،۱. دلیل روایی (نص) تعزیر در صورت قذف با فقدان شرایط در مقذوف
۱۴۶	۱۶،۱. اعتبار بلوغ و عقل در مقذوف و دلیل آن
۱۴۶	۱۷،۱. اعتبار اختیار و دلیل آن
۱۴۷	۱۸،۱. اعتبار حریت و دلیل آن
۱۴۷	۱۹،۱. اعتبار اسلام و دلیل آن
۱۴۷	۲۰،۱. اعتبار عقیف بودن مقذوف و دلیل آن
۱۴۸	۲۱،۱. دلیل روایی تعزیر در تکرار قذف
۱۴۸	۲۲،۱. ارتکاب قذف کم‌دک و دیوانه
۱۴۸	۲۳،۱. دلیل روایی قذف گم‌هی
۱۴۹	۲۴،۱. قذف موجب تعزیر از نظر قانونی
۱۴۹	۲۵،۱. قذف منسوبان مخاطب
۱۴۹	۲۶،۱. قذف پدر یا جد پدری نسبت به فرزند یا نوه
۱۵۰	۲۷،۱. قذف متقابل دو نفر
۱۵۰	۲. توهین و فحاشی
۱۵۰	۱،۲. توهین و فحاشی از نظر فقهی
۱۵۱	۲،۲. توهین و فحاشی و حکم آن در قانون
۱۵۱	۳،۲. توهین به مقامات سیاسی داخلی و خارجی
۱۵۲	۴،۲. توهین به اشخاص
۱۵۳	۵،۲. توهین رسانه‌ای و رایانه‌ای
۱۵۴	۶،۲. دلیل روایی تعزیر در فحاشی
۱۵۶	نتیجه بحث

فصل ششم - تعزیرات منصوص در باب قصاص

۱۵۹	مقدمه
۱۵۹	انواع قصاص
۱۵۹	۱. تعزیرات جرم قتل
۱۶۰	۱،۱. قتل کافر و مرتد توسط مسلمان در فقه اسلام
۱۶۰	۲،۱. قتل کافر و مرتد توسط مسلمان و حکم آن در قانون
۱۶۱	۲. قتل فرزند توسط پدر و تعزیر قاتل از نظر فقهی

۱،۲	قتل فرزند توسط پدر از نظر قانونی.....	۱۶۲
۲،۲	ادله روایی (نص) بر نفی قصاص و تعزیر قاتل.....	۱۶۳
۳	جنایت بر عضو (کندن دندان) و حکم آن در فقه.....	۱۶۴
۱،۳	جنایت بر عضو (کندن دندان) و حکم آن در قانون.....	۱۶۴
ب	تعزیرات مقرر در اجرای احکام.....	۱۶۶
۱،۱	لزوم استیذان از ولی امر مسلمین در قصاص و تعزیر مجری بدون اذن.....	۱۶۶
۲	استیذان از مقام رهبری برای قصاص در قانون.....	۱۶۷
۳،۱	اجرای حکم قصاص نفس و عضو با ابزار کُند یا مسموم و حکم آن در فقه.....	۱۶۸
۴،۱	اجرای قصاص نفس با استفاده از ابزار کُند یا مسموم و تعزیر مجری آن در فقه و قانون.....	۱۶۹
۵،۱	اجرای حکم قصاص بدون اذن همه اولیای دم در فقه و قانون.....	۱۷۱
۶،۱	قصاص نفس قبل از قصاص عضو.....	۱۷۲
۱۷۳	نتیجه بحث.....	۱۷۳

فصل هفتم - تعزیر در جرائم گوناگون

۱	تعزیر شاهد به خاطر شهادت دروغ و حکم آن در فقه.....	۱۷۷
۱،۱	صور رجوع از شهادت.....	۱۷۸
۲،۱	شهادت دروغ و حکم آن در قانون.....	۱۷۹
۳،۱	شهادت بر شهادت در تعزیرات.....	۱۸۰
۲	تعزیر در جرم نبش قبر.....	۱۸۱
۳	تعزیر در جرم انکار محرمات اجماعی اسلام و ارتکاب آن.....	۱۸۲
۱،۳	دلیل روایی تعزیر.....	۱۸۳
۴	تعزیر در جرم آمیزش جنسی با حیوانات (چهارپایان).....	۱۸۴
۱،۴	راههای ثبوت جرم.....	۱۸۵
۲،۴	نحوه مجازات در تکرار جرم آمیزش جنسی با حیوانات (چهارپایان).....	۱۸۶
۳،۴	ادله روایی (نص) حکم.....	۱۸۶
۵	تعزیر در جرم شراب‌خواری کودکان و دیوانگان.....	۱۸۷
۶	تعزیر جادوگر کافر.....	۱۸۸
۱،۶	دلیل روایی (نص) حکم.....	۱۸۸
نتیجه بحث		۱۸۹
فهرست منابع		۱۹۰

مقدمه

(الف)

از آغاز پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون، نظام قضایی کشور چه از نظر قوانین حاکم و چه از نظر ساختار و تشکیلات قضایی، مراحل مختلفی را گذراند و روش‌های گوناگونی را آزمود. این تغییرات در زمینه جرم‌انگاری رفتارهای ناهنجار و تعیین مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی، بیشتر از سایر موضوعات حقوقی بوده‌است.

قانون مجازات اسلامی که براساس منابع معتبر فقهی در سال‌های نخست پیروزی انقلاب و با عناوین حدود، قصاص، دیات، تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده، تنظیم، تصویب و اجرایی شد، در مرحله اجرا و نظارت، خلأهای متعددی داشت. این خلأها و نواقص، مراکز علمی و دانشمندان حوزه قضا را بر آن داشت تا پس از بررسی نیازها، متن کاملی را به مجلس شورای اسلامی ارائه دهند تا مجلس به تناسب نیاز و شرایط زمان و مکان، کاملترین قانون مجازات اسلامی را تصویب کند و برای اجرا در اختیار محاکم کیفری ایران قرار دهد. با این نگاه و براساس این ضرورت، قانون مجازات اسلامی، در تاریخ ۹۲/۲/۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و برای اجرا ابلاغ شد.

در تنظیم این قانون، علاوه بر سعی بلیغ تنظیم‌کنندگان در پاسخ‌گویی به پرسش‌ها در زمینه قانون‌پیشین، موضوعات بدیع و تأسیسات جدیدی وضع شد تا اجرا کنندگان را به تأمین عدالت فردی و اجتماعی نزدیک‌تر سازد. ذیلاً به چند نمونه اشاره می‌شود:

۱. درجه‌بندی مجازات‌های تعزیری

مجازات‌های تعزیری در ماده ۱۹ این قانون به هشت درجه تقسیم شد و براساس آن، جرائم تعزیری با شرایطی خاص تفکیک گردید. در برخی سقوط یا تخفیف مجازات تحول و در برخی منع شد.

این درجه‌بندی از سنگین‌ترین مجازات‌ها آغاز می‌شود و مجازات‌های جرائم درج‌شده، هفت و هشت نسبت به مجازات‌های دیگر سبک‌تر است. در ماده ۱۱۵ قانون آمده‌است: «در

جرائم تعزیری درجه شش، هفت و هشت چنانچه مرتکب توبه نماید و ندامت و اصلاح او برای قاضی محرز شود، مجازات "ساقط" می‌شود. در سایر جرائم موجب تعزیر دادگاه می‌تواند مقررات راجع به تخفیف مجازات را اعمال نماید». براین اساس، سقوط مجازات، صرفاً در مجازات‌های تعزیری درجه شش، هفت و هشت با رعایت شرایط، تجویز شده اما تخفیف مجازات در سایر جرائم موجب تعزیر تجویز شده‌است.

۲- ارتکاب جرم تبعه ایرانی در خارج از ایران

در ماده ۷ این قانون آمده‌است: «... هر یک از اتباع ایران در خارج از کشور مرتکب جرمی شود، در صورتی که در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌شود مشروط بر اینکه:

...ب- در صورتی که جرم انکابی از جرائم موجب تعزیر باشد، متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجرا نشده باشد.» در ماده ۸ آن آمده‌است: «هرگاه شخص غیرایرانی در خارج از ایران علیه شخصی ایرانی یا علیه کشور ایران مرتکب جرمی به‌جز جرائم مذکور در مواد قبل شود و در ایران یافت یا به ایران اعاده‌شود، طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران به جرم او رسیدگی می‌شود، مشروط بر اینکه:

الف- متهم در جرائم موجب تعزیر در محل وقوع جرم، محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات، کلاً یا بعضاً درباره او اجرا شده باشد.

ب- رفتار ارتکابی در جرائم موجب تعزیر به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران و قانون محل وقوع، جرم باشد».

طبق این دو ماده، ایرانیانی که در خارج از ایران مرتکب جرمی شده باشند یا غیرایرانیانی که در خارج از ایران، علیه شخص ایرانی یا کشور ایران مرتکب جرمی به‌جز جرائم مذکور در مواد قبل از آن شوند و در ایران یافت یا به ایران تحویل شوند، با رعایت سایر شرایط مذکور، طبق قانون ایران محاکمه و مجازات خواهند شد.

۳- تبیین نحوه اجرای مجازات‌ها

در ماده ۲۷ این قانون آمده است: «مدت حبس از روزی آغاز می شود که محکوم به موجب حکم قطعی لازم الاجرا حبس می گردد. در صورتی که فرد پیش از صدور حکم به علت اتهام یا اتهاماتی که در پرونده مطرح بوده بازداشت شده باشد، مدت بازداشت قبلی در حکم محاسبه می شود. در صورتی که مجازات مورد حکم شلاق تعزیری یا جزای نقدی باشد هر روز بازداشت، معادل سه ضربه شلاق یا سیصد هزار (۳۰۰/۰۰۰) ریال است. چنانچه مجازات متعدد باشد به ترتیب نسبت به حبس، شلاق و جزای نقدی محاسبه می گردد».

بدین ترتیب، در این ماده و سایر مواد فصل سوم قانون مذکور، نحوه تعیین و اعمال مجازات‌ها تبیین شده است.

۴. حکم به معافیت از کیفر

حکم به معافیت از کیفر در ماده ۳۹ قانون یاد شده تجویز شده است: «در جرائم تعزیری درجه‌های هفت و هشت، در صورت احراز جهات تخفیف، چنانچه دادگاه پس از احراز مجرمیت تشخیص دهد که با عدم اجرای مجازات نیز مرتکب اصلاح می شود، در صورت فقدان سابقه کیفری مؤثر و گذشت شاکی و جبران ضرر و زیان یا برقراری ترتیبات جبران آن، می تواند حکم به معافیت از کیفر صادر کند».

۵. تعویق صدور حکم

در ماده ۴۰ این قانون «تعویق صدور حکم» تجویز در ماده ۴۵ آن اجازه صدور حکم به «معافیت از کیفر»، در ماده ۴۶ اجازه «تعویق اجرای مجازات»، در ماده ۹۳ اجازه «تقلیل مجازات اطفال و نوجوانان بزهکار» و «تبدیل اقدامات تأمینی و تربیتی اطفال و نوجوانان به اقدام دیگر»، در ماده ۹۴ درباره جرائم تعزیری ارتکابی نوجوانان اجازه «تعویق صدور حکم» یا «تعویق اجرای مجازات»، در ماده ۱۰۵ دستور «موقوفی تعقیب جرائم موجب تعزیر» در صورت «مرور زمان» با رعایت شرایط مقرر در آن ماده داده شده است.

۶. تعزیرات منصوص شرعی

مقنن پس از تجویز معافیت از کیفر و سقوط مجازات در جرائم تعزیری درجه شش، هفت و هشت و تخفیف مجازات در سایر جرائم موجب تعزیر به موجب ماده ۱۱۵ قانون، در

تبصره ۲ این ماده آورده است: «اطلاق مقررات این ماده و همچنین بند ب» ماده ۷ و بندهای «الف» و «ب» ماده ۸ و مواد ۲۷، ۳۹، ۴۰، ۴۵، ۴۶، ۹۳، ۹۴ و ۱۰۵ این قانون شامل تعزیرات منصوص شرعی نمی‌شود».

بنابراین، براساس ماده قانونی مزبور: ۱. سقوط مجازات با اقرار توبه مرتکب در جرائم تعزیری مذکور؛ ۲. محاسبه مدت بازداشت موقت قبلی متهم در حکم و کسر شلاق در برابر هر روز بازداشت متهم؛ ۳. معافیت از کیفر در صورت اقرار جهات تخفیف؛ ۴. تعویق حکم؛ ۵. تعلیق حکم؛ ۶. تقلیل مجازات‌ها؛ ۷. تبدیل اقدامات تأمینی و تربیتی درباره اطفال و نوجوانان؛ ۸. توقف تعقیب در مرور زمان درخصوص «تعزیرات منصوص شرعی» تجویز نشده است و قاضی مجاز به اعمال آن نیست.

(ب)

در این کتاب مجازات‌های مقرر در قانون مجازات اسلامی و سایر قوانین و مقررات جزایی با عناوین حدود، قصاص، دیات، تعزیرات شرعی و تعزیرات حکومتی بررسی شده و به تناسب جرم، احکام و شرایط هر یک در قانون آمده است.

برخی رفتارهای ناهنجار اجتماعی که در قوانین موضوعه جرم شناخته شده، از نظر شرع مقدس اسلام نیز جرم است و برحق حاکم اسلامی در تعزیر مرتکب آن در فقه اسلام تصریح شده است و به اصطلاح، جرمی است که دارای «تعزیر منصوص شرعی» است.

با عنایت به اینکه طبق تبصره ۲ ماده ۱۱۵ قانون مجازات اسلامی، اطلاق مقررات این ماده و سایر موادی که شرح آن گذشت، شامل «تعزیرات منصوص شرعی» نمی‌شود و در حقیقت جرائم دارای تعزیر شرعی از شمول احکام مواد قانونی یادشده، استثناء شده است و قاضی دادگاه مجاز به اعمال مقررات آن مواد در چنین جرائمی نیست. شناخت چنین جرائمی و تفکیک آن از سایر جرائم تعزیری ضروری است و لازم است قضات محاکم ضمن آگاهی از آنها در تشخیص موضوعات و تطبیق بر قانون و رعایت آنها، احکام جزایی صادر نمایند. در این نوشتار سعی شده است براساس کتب و منابع معتبر فقهی، خصوصاً بحریرالوسیله حضرت امام خمینی، جرائمی که تعزیر شرعی منصوص دارند احصا شود، و اگر در توانین

موضوعه همان جرم و مجازات آن آمده، ذیل فتوای فقهی ذکر شود تا مجازات آن با رعایت قانون در حکم بیان شود.

برخی براساس فتوای امام خمینی در تحریرالوسیله؛ «هر مسلمانی که واجبی را ترک کند و یا مرتکب حرامی شود، امام و نائب او می‌تواند وی را تعزیر کنند، البته به شرط اینکه آن حرام از کبائر باشد و تعزیر حتماً باید کمتر از حد باشد» تصور کرده‌اند هر مرتکب فعل حرام مشمول این فتوا را می‌توان در محاکم به مجازات تعزیری محکوم کرد، غافل از این که قضات منصوب، صرفاً در حدود اذن مجاز به صدور حکم به مجازات هستند و اصل قانونی بودن جرم و مجازات، آنان را محدود کرده است و صرفاً برای جرائمی می‌توانند حکم مجازات صادر کنند که آن عمل در قانون جرم شناخته شده باشد، زیرا در ماده ۲ قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۹۲ آمده است: «هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است، جرم محسوب می‌شود».

بنابراین، مهم‌ترین نوآوری این پژوهش، تفکیک جرائم دارای تعزیر شرعی و قانونی از موضوعاتی است که هرچند شرعاً نیز مرتکب آن تجویز شده است، اما در قوانین موضوعه جرم شناخته نشده و قضات منصوب مجاز به جرم‌انگاری و تعیین مجازات برای مرتکب آن نیستند.